

An Examination of the Inclusion of Concepts and Teaching Techniques in the 2024 Social Studies Curriculum

Hilal Abuş^{1,a} Selman Ablak^{2,b,*}

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas, Türkiye

² Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas, Türkiye

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 10/04/2025

Accepted : 17/06/2025

Keywords:

Social Studies

Curriculum

Concepts

Concept Teaching Techniques

ABSTRACT

Concepts serve as fundamental components in social studies education, helping students make sense of information and establish connections between events and phenomena. Teaching concepts supports students in analyzing historical, geographical, cultural, and social issues within a conceptual framework. Therefore, the inclusion of concepts in the curriculum and the teaching methods employed are of great importance. This study investigates which concepts are included in the 2024 Social Studies Curriculum, developed under the Türkiye Century Maarif Model, how these concepts are reflected in the learning areas, and what concept teaching techniques are used. The research was conducted using a qualitative design and document analysis, with the 2024 curriculum serving as the data source. Content analysis revealed that key concepts are not fully integrated into the learning areas and that the variety of teaching techniques is limited. It is recommended that the key concepts be more clearly reflected in the learning areas and that the relationship between the concepts and these areas be explicitly established.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 8(1): 337-349, 2025

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Kavramlar ve Öğretim Tekniklerine Yer Verilme Durumunun İncelemesi

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 10/04/2025

Kabul : 17/06/2025

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Bilgiler

Öğretim Programı

Kavram

Kavram Öğretim Teknikleri

ÖZ

Kavramlar, sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin bilgiyi anlamlandırma, olaylar ve olgular arasında ilişki kurmaları açısından temel yapı taşlarıdır. Kavram öğretimi, öğrencilerin tarihi, coğrafi, kültürel ve toplumsal konuları kavramsal bir çerçevede analiz etmelerine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, öğretim programında kavramlara ne ölçüde yer verildiği ve hangi öğretim tekniklerinin kullanıldığı önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında hazırlanan 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda hangi kavramlara yer verildiği, bu kavramların öğrenme alanlarına nasıl yansıtıldığı ve hangi kavram öğretim tekniklerine yer verildiği incelenmiştir. Nitel desende ve doküman inceleme yöntemiyle yürütülen araştırmanın veri kaynağını 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı oluşturmuştur. İçerik analiziyle elde edilen veriler doğrultusunda; öğretim programında sunulan anahtar kavramların öğrenme alanlarına tam olarak yansıtılmadığı ve programda kavram öğretimi tekniklerinde çeşitliliğin sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer verilen anahtar kavramlara öğrenme alanlarında tam olarak yer verilmesi ve bu anahtar kavramların öğrenme alanlarıyla olan bağlantılarının netleştirilmesi önerilmektedir.

^a hilalabus58@gmail.com

^b https://doi.org/0009-0001-4890-1460

^b selmanablak@cumhuriyet.edu.tr

^b https://doi.org/0000-0001-8538-1292

Giriş

Eğitim, belirli ilkelere bağlı olarak bireylerin davranışlarında öngörülen gelişim ve değişimin sağlanmasına yönelik planlı ve sistematik etkileşimler bütünüdür. Bireyin, yaşantıları aracılığıyla kasıtlı ve bilinçli olarak istenilen yönde davranış değişiklikleri kazanmasını amaçlayan bu süreç, belirli bir program çerçevesinde yapılandırılmaktadır. Bu bağlamda, eğitim sürecinin etkin ve sistemli bir şekilde yürütülebilmesi için programlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada karşımıza eğitim ve öğretim programları çıkmaktadır. Demirel (2007)'e göre, öğretim programı bireye kazandırılması hedeflenen bir disipline ilişkin tüm öğretim etkinliklerini içeren bir yaşantı sistematiğidir. Öğretim programları, eğitim süreçlerinin niteliğini belirlemede ve öğrenme çıktıları değerlendirilmede önemli bir role sahiptir. Dolayısıyla, öğretim programlarının yapılandırılması, eğitim sürecinin kalitesini artırmaya ve bireylerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler kazanmalarını sağlamaya yönelik temel bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle öğretim programlarının çağdaş gelişmeler ile birey, toplum ve ülke ihtiyaçlarına paralel olarak revize edilip değerlendirilmesi önem arz etmektedir. (Ocak ve Kocaman, 2021: 3). Nitekim öğretim programlarının, toplumsal ihtiyaçlar ve güncel gelişmeler doğrultusunda yeniden yapılandırılması, gelecek kuşakların geleceğe daha sağlam adımlarla ilerleyebilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır (Gün, 2022: 64). Bu bağlamda, programların çağın gereklerine uygun biçimde ele alınması zorunludur. Sosyal bilgiler dersi içeriği gereği insanı, toplumu ve insanın toplumsal yaşantılarını konu aldığı için çağa uygun olarak zaman içinde yenilenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda sosyal bilgiler dersine yönelik son yapılan öğretim programı yenilemesi Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında 2024 yılında gerçekleştirilmiştir. 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı [SBDÖP] incelendiğinde programın ana arterlerinden birini kavramların oluşturduğu görülmektedir.

Kavram, ortak özelliklere sahip nesneler, olaylar, durumlar veya düşüncelerin bir bütün halinde ele alınarak zihinde yapılandırılmasıyla oluşan bir düşünsel çerçevedir. Bireylerin bilgiyi organize etmesine yardımcı olan bu zihinsel yapı, farklı olguları bir araya getirerek onları belirli kategoriler veya sınıflar altında anlamlandıran bir soyutlama sürecini ifade eder. Kavramlar, karmaşık bilgileri düzenleyerek bireyin düşünce sistemini şekillendiren temel unsurlar arasında yer almaktadır. Soyut, anlaması zor ve genelde bir kelime ile ifade edilebilen, insan zihninde anlaşılan, farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi formu olan kavramlar (Yel, 2012; Ülgen, 2001), çevremizi, ülkemizi, insanları, olayları ve dünyayı anlamlandırmamızı kolaylaştırır. Nitekim insan, kavramlar aracılığıyla olguları analiz edebilir, genellemelere ulaşabilir ve mantıklı çıkarımlar yapabilir (Cevizci, 2010). Bu minvalde bakıldığında kavramların fikir ve olayları gruplara ayırarak kategorize etmeyi sağlama, iletişimi kolaylaştırma, bilginin düzenli bir şekilde örgütlenmesini sağlama, kalıcı bilgiler sağlama gibi insan yaşamını kolaylaştırmak için tespit edilmiş birçok faydası bulunmaktadır (Erden ve Akman, 2001). Bu açıdan

değerlendirildiğinde kalıcı öğrenmenin gerçekleştirilmesinde bilginin yapı taşları olarak adlandırılan kavramların öğretimi büyük önem arz etmektedir. Söz konusu sosyal bilgiler dersi olduğunda ise bu durum daha çok kendini hissettirmektedir. Nitekim sosyal bilgiler dersi içeriğini farklı sosyal bilim disiplinlerinden almakta olup; bu bilimlere ait soyut ve karmaşık birçok kavramı bünyesinde barındırmaktadır.

Anlamli ve kalıcı öğrenmenin sağlanabilmesi, uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına, kavramların ve bu kavramlar arasındaki ilişkilerin açık bir şekilde ortaya konmasına bağlıdır. Zira kavramlar, bilginin temel yapı taşlarını oluştururken; kavramlar arası ilişkiler, bilimsel ilkelerin temelini teşkil etmektedir (Çolak, 2010). Kavram öğretimi, bir kavramın öğrencinin zihninde yapılandırılmasını sağlayan sistematik bir süreçtir. Günümüzde benimsenen öğretim yaklaşımları, geleneksel öğretmen merkezli anlayışın yerine, öğrenciyi öğrenme sürecinin merkezine alan bir anlayışı ön plana çıkarmaktadır. Bu çerçevede kavram öğretimi, iki farklı yaklaşım kapsamında değerlendirilebilir (Çaycı vd., 2007: 625). Bunlardan ilki, geleneksel kavram öğretimi olup, öğretmenin kavramın tanımını doğrudan öğrenciye sunduğu bir modeldir. Bu yaklaşımda öğretmen, kavramın ayırt edici ve belirleyici özelliklerini tanımlayarak, kavrama ilişkin örnekler ile kavrama dâhil olan ve olmayan durumları öğrenciye aktarmaktadır. Ancak bu yöntemde, yapılandırmacı yaklaşımdan farklı olarak, öğrencinin öğrenme sürecindeki rolü pasif olup, bilginin ezberlenmesi ön plandadır. Öğretmen, bilginin tek kaynağı olarak konumlandırılmakta; öğrencinin öğrenmeye aktif katılımı ve deneyim temelli öğrenme süreçleri sınırlı kalmaktadır. Modern kavram öğretimi yaklaşımında ise öğrencinin öğrenme sürecine aktif olarak katılması hedeflenmektedir. Bu anlayış, öğrencinin bilgiyi yapılandıran bir birey olarak sürecin merkezinde yer almasını öngörmektedir (Çaycı, 2007: 91). Böylece öğrenci, kavramı keşfederek öğrenme sürecinde daha derinlemesine bir anlayış geliştirmekte; öğretmen ise bu süreçte rehberlik rolünü üstlenmektedir.

Sosyal bilgilerde kavram öğretimi ile ilgili alanyazın incelendiğinde kavram yanılgıları, kavram öğretiminde kullanılacak yöntemler ve teknikler, öğrencilerin kavramları kazanım durumları, sosyal bilgiler ders kitaplarında kavram öğretimi vb. başlıklarda birçok çalışma (Akarsu ve Geçit, 2020; Akkuş ve Aslan, 2013; Alkış, 2014; Çal-Pektaş, 2021; Çetin, Yel ve Tahiroğlu, 2022; Çümen ve Demirkaya, 2021; Erol, 2022; Gümüş ve Avcı, 2016; Kahveci ve Şeker, 2022; Kılıçoğlu, 2011; Koçan ve Geçit, 2024; Kuzey ve Değirmenci, 2019; Kürümlüoğlu, 2019; Memişoğlu, 2021; Memişoğlu ve Tarhan, 2016; Tokcan, 2015 vb.) yapıldığı görülmektedir. Alanyazında 2024 SBDÖP'nda kavramları konu edinen bir çalışmaya ise rastlanılmamıştır. Bu yönüyle araştırma güncel öğretim programında belirlenen anahtar kavramları ve benimsenen kavram öğretim tekniklerini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, 2024 SBDÖP'nı kavram öğretimi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu amaç doğrultusunda şu alt problemlere yanıt aranmıştır;

- 2024 SBDÖP'da 4. sınıf düzeyinde belirtilen anahtar kavramları nelerdir? Bu anahtar kavramlara öğrenme

çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilme durumu nedir?

- 2024 SBDÖP’da 5. sınıf düzeyinde belirtilen anahtar kavramları nelerdir? Bu anahtar kavramlara öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilme durumu nedir?
- 2024 SBDÖP’da 6. sınıf düzeyinde belirtilen anahtar kavramları nelerdir? Bu anahtar kavramlara öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilme durumu nedir?
- 2024 SBDÖP’da 7. sınıf düzeyinde belirtilen anahtar kavramları nelerdir? Bu anahtar kavramlara öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilme durumu nedir?
- 2024 SBDÖP’da 4. sınıf düzeyinde hangi kavram öğretim tekniklerine yer verilmiştir?
- 2024 SBDÖP’da 5. sınıf düzeyinde hangi kavram öğretim tekniklerine yer verilmiştir?
- 2024 SBDÖP’da 6. sınıf düzeyinde hangi kavram öğretim tekniklerine yer verilmiştir?
- 2024 SBDÖP’da 7. sınıf düzeyinde hangi kavram öğretim tekniklerine yer verilmiştir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada izlediği süreç ve konusu bakımından nitel araştırma yaklaşımları içerisinde yer alan doküman incelemesi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, gerekli bilgilerin belirlenmesi, toplanması, analiz edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi süreçlerini içeren, sistematik ve nesnel bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde ise var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir. Doküman analizi, belli bir amaca hizmet etmek için kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2005).

Veri Kaynağı

Bu çalışmada veriler T.C Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında hazırlanan 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndan (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada veriler, Yıldırım ve Şimşek (2016) tarafından önerilen doküman incelemesi tekniğinin aşamaları doğrultusunda toplanmıştır. Bu kapsamda, dokümanlara ulaşma, dokümanların özgünlüğünü kontrol etme, dokümanları anlama, verileri analiz etme ve verileri kullanma basamakları sırasıyla uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin detaylı olarak incelenmesi ve bu verileri açıklayan kavramlar ile temalara ulaşılması gerektiğinde, içerik analizi yöntemi kullanılmaktadır (Alanka, 2024). İçerik analizi, nesnel, ölçülebilir ve doğrulanabilir bilgilere ulaşmak amacıyla doküman, metin ve evrak gibi materyalleri belirli kurallar dâhilinde (örnekleme, kodlama, kategori vb.) analiz etmeyi amaçlayan bir nitel araştırma tekniğidir (Metin ve Uysal, 2022).

Araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak amacıyla veri analizi ve yorumlama sürecinde uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu süreçte, sosyal bilgiler eğitimi alanında biri Prof. Dr. diğeri ise Doç. Dr. ünvanıyla

uzmanlık sahibi olan iki akademisyen ile iş birliği yapılmıştır. Uzmanlar, araştırma kapsamında analiz edilen öğretim programlarının tamamını incelemiş ve her bir öğrenme alanı ile anahtar kavram arasındaki ilişkilere dair kodlamalar gerçekleştirmiştir. Araştırmacılar ve uzmanlar tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırılmış ve değerlendirmelerin tutarlılığı kontrol edilmiştir. Farklılık gösteren kodlamalar detaylı olarak tartışılmış ve ortak bir görüşe ulaşmak için karşılıklı fikir alışverişinde bulunulmuştur. Bu süreçte, her bir kodlama kararı, ilgili literatür ve öğretim programı bağlamında değerlendirilerek nihai kararlar alınmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik oranı %85 olarak hesaplanmıştır, bu da literatürde kabul edilen %70’lik eşik değerin üzerinde bir uyum olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi bağlamında 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda [SBDÖP] 4. sınıf düzeyinde belirtilen anahtar kavramların öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yansımaları ele alınmıştır. Aşağıda tablo 1’de 2024 SBDÖP’nda 4. sınıf düzeyinde her öğrenme alanında yer verilen anahtar kavramlar sunulmuştur.

Tablo 1. 4. Sınıf SBDÖP Öğrenme Alanlarında Belirtilen Anahtar Kavramlar

Table 1. Key Concepts Specified in the 4th Grade SBDÖP Learning Areas

Öğrenme alanı	Anahtar kavramlar
Birlikte Yaşamak	Bireysel özellik, ilgi alanı, sosyal bilgiler, toplumsal birlik
Evimiz Dünya	Doğal çevre unsuru, harita, harita anahtarı, navigasyon
Ortak Mirasımız	Kültür, milli kültür, ortak miras, sanat
Yaşayan Demokrasi	Cumhuriyet, dayanışma, demokratik katılım, Millî Mücadele
Hayatımızdaki Ekonomi	Doğal kaynak, istek, ihtiyaç, rezerv, bilinçli tüketim, üretim-dağıtım-tüketim
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	Bilim insanı, dijital güvenlik, dijital mahremiyet, siber zorbalık

Tablo 1 incelendiğinde;

1. öğrenme alanı olan “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında; “ilgi alanı, bireysel özellikler, sosyal bilgiler ve toplumsal birlik” olmak üzere dört tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 4. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verildiği tespit edilmiştir.

2. öğrenme alanı olan “Evimiz Dünya” öğrenme alanında “harita, harita anahtarı, doğal çevre unsuru ve navigasyon” olmak üzere dört tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 4. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan navigasyon ve

harita anahtarlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak öğrenme- öğretme uygulamaları başlığında ilgili kavramlara yer verildiği gözlemlenmiştir.

3. öğrenme alanı olan “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında “kültür, milli kültür, ortak miras ve sanat” olmak üzere dört tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 4. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan kültür, milli kültür ve sanat anahtar kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak öğrenme- öğretme uygulamaları başlığında ilgili kavramlara kısmen yer verildiği gözlemlenmiştir.

4. öğrenme alanı olan “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında “cumhuriyet, dayanışma, demokratik katılım ve Millî Mücadele” olmak üzere dört tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 4. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan dayanışmaya öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak öğrenme - öğretme uygulamaları başlığında ilgili kavrama yer verildiği gözlemlenmiştir.

5. öğrenme alanı olan “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanında “doğal kaynak, istek, ihtiyaç, bilinçli tüketim, rezerv, üretim, tüketim ve dağıtım” olmak üzere 8 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 4. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan rezerve öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak öğrenme- öğretme uygulamaları başlığında ilgili kavrama yer verildiği gözlemlenmiştir.

6. öğrenme alanı olan “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında “siber zorbalık, dijital güvenlik, dijital mahremiyet ve bilim insanı” olmak üzere 4 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 4. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan dijital mahremiyet ve siber zorbalık kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak siber zorbalık kavramına öğrenme- öğretme uygulamaları başlığında yer verildiği gözlemlenmiştir. Dijital mahremiyet kavramına ise ilgili öğrenme alanının hiç bir boyutunda değinilmediği tespit edilmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi bağlamında 2024 SBDÖP’da 5. sınıf düzeyinde belirtilen anahtar kavramların öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yansımaları ele alınmıştır. Aşağıda tablo 2’de 2024 SBDÖP’nda 5. sınıf düzeyinde her öğrenme alanında yer verilen anahtar kavramlar sunulmuştur.

Tablo 2. 5. Sınıf SBDÖP Öğrenme Alanlarında Belirtilen Anahtar Kavramlar

Table 2. Key Concepts Specified in the 5th Grade SBDÖP Learning Areas

Öğrenme alanı	Anahtar kavramlar
Birlikte Yaşamak	Birlik ve beraberlik, dayanışma, grup, hak, kültür, rol, saygı, sorumluluk, STK, yardımlaşma
Evimiz Dünya	AFAD, afet, beşerî çevre, coğrafya, doğal çevre, göreceli konum, komşu devlet, sınır
Ortak Mirasımız	Avcı-toplayıcı toplum, medeniyet, milat, ortak miras, UNESCO, yerleşik hayat
Yaşayan Demokrasi	Cumhuriyet, demokrasi, etkin vatandaşlık, milli egemenlik, katılım, çoğulculuk, hukukun üstünlüğü
Hayatımızdaki Ekonomi	Bütçe, gelir, gider, ekonomik faaliyet, sürdürülebilirlik, tasarruf
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	Dijital ayak izi, genel ağ, e-ticaret, teknoloji

Tablo 2 incelendiğinde;

1. öğrenme alanı olan “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında “birlik ve beraberlik, dayanışma, grup, hak, kültür, rol, saygı, sorumluluk, STK ve yardımlaşma” olmak üzere 10 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 5. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan sorumluluk ve STK kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak sorumluluk kavramına öğrenme- öğretme uygulamaları başlığında STK kavramına ise farklılaştırma başlığı altında yer verildiği gözlemlenmiştir.

2. öğrenme alanı olan “Evimiz Dünya” öğrenme alanında “AFAD, afet, beşerî çevre, coğrafya, doğal çevre, göreceli konum, komşu devlet ve sınır” olmak üzere 10 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 5. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan AFAD, coğrafya ve sınır kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak AFAD ve sınır kavramlarına öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında yer verildiği gözlemlenmiştir. Coğrafya kavramına ise ilgili öğrenme alanının hiç bir boyutunda değinilmemiştir.

3. öğrenme alanı olan “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında “avcı toplayıcı toplum, UNESCO, medeniyet, milat, yerleşik hayat ve ortak miras” olmak üzere 6 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 5. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan avcı toplayıcı toplum, milat, UNESCO

kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak UNESCO ve milat kavramlarına öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında yer verildiği gözlemlenmiştir. Avcı toplayıcı toplum kavramına ise ilgili öğrenme alanının hiç bir boyutunda değinilmemiştir.

4. öğrenme alanı olan “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında “cumhuriyet, demokrasi, etkin vatandaşlık, milli egemenlik, katılım, çoğulculuk ve hukukun üstünlüğü” olmak üzere 7 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 5. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan milli egemenlik, katılım, çoğulculuk ve hukukun üstünlüğü kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak bu kavramlara öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında yüzeysel olarak yer verildiği gözlemlenmiştir.

5. öğrenme alanı olan “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanında “bütçe, gelir, gider, ekonomik faaliyet, sürdürülebilirlik ve tasarruf” olmak üzere 6 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 5. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan gelir, gider, sürdürülebilirlik ve tasarruf kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak bu kavramlara sürdürülebilirlik hariç öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında yer verildiği gözlemlenmiştir. Sürdürülebilirlik kavramına ise ilgili öğrenme alanının hiç bir boyutunda değinilmediği tespit edilmiştir.

6. öğrenme alanı olan “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında “dijital ayak izi, genel ağ, e-ticaret ve teknoloji” olmak üzere 4 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 5. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan dijital ayak izi, genel ağ ve e-ticaret kavramlarına ilgili öğrenme alanının hiç bir boyutunda değinilmediği tespit edilmiştir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi bağlamında 2024 SBDÖP’da 6. sınıf düzeyinde belirtilen anahtar kavramların öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yansımaları ele alınmıştır. Aşağıda tablo 3’de 2024 SBDÖP’nda 6. sınıf düzeyinde her öğrenme alanında yer verilen anahtar kavramlar sunulmuştur.

Öğrenme alanı	Anahtar kavramlar
Birlikte Yaşamak	Birlik ve beraberlik, dil, din, gelenek ve görenek, grup, hak, kültür, millî değer, rol, sanat, sorumluluk, tarih, toplum
Evimiz Dünya	Beşerî çevre, doğal çevre, göç, göreceli konum, iklim, kültürel iş birliği, mutlak konum, nüfus, Türk Dünyası
Ortak Mirasımız	Balbal, destan, Gök Tengri, Hicret, İslamiyet, kâğıt, konargöçer, töre
Yaşayan Demokrasi	Dijital vatandaşlık, hukuk, kamuoyu, medya, sivil toplum kuruluşu (STK), siyasi parti
Hayatımızdaki Ekonomi	Doğal kaynak, ekonomik faaliyet, meslek, pazarlama, tasarım, üretim-dağıtım-tüketim, yatırım
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	Emek, fikir, fikrî mülkiyet, iletişim, marka, patent, telif, tescil, ulaşım

Tablo 3 incelendiğinde;

1. öğrenme alanı olan “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında “birlik ve beraberlik, dil, din, gelenek ve görenek, grup, hak, kültür, millî değer, rol, sanat, sorumluluk, tarih ve toplum” olmak üzere 13 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 6. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan dil, din, gelenek ve görenek, sanat, tarih, rol, hak ve sorumluluk kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak bu kavramlara, birlik ve beraberlik kavramı hariç öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında yer verildiği gözlemlenmiştir. Birlik ve beraberlik kavramına ise ilgili öğrenme alanının hiç bir boyutunda değinilmediği tespit edilmiştir.

2. öğrenme alanı olan “Evimiz Dünya” öğrenme alanında “beşerî çevre, doğal çevre, göç, göreceli konum, iklim, kültürel iş birliği, mutlak konum, nüfus ve Türk Dünyası” olmak üzere 9 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 6. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan göç, iklim ve nüfus kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak bu kavramlara öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında yer verildiği gözlemlenmiştir.

3. öğrenme alanı olan “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında “balbal, destan, Gök Tengri, Hicret, İslamiyet, kâğıt, konargöçer ve töre” olmak üzere 8 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 6. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme

Tablo 3. 6. Sınıf SBDÖP Öğrenme Alanlarında Belirtilen Anahtar Kavramlar
Table 3. Key Concepts Specified in the 6th Grade SBDÖP Learning Areas

çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan sadece İslamiyet kavramına öğrenme alanında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başlığı altında yer verilmiş olup belirlenen diğer anahtar kavramların hiç birine öğrenme alanı genelinde değinilmediği tespit edilmiştir.

4. öğrenme alanı olan “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında “dijital vatandaşlık, hukuk, kamuoyu, medya, sivil toplum kuruluşu (STK) ve siyasi parti” olmak üzere 6 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 6. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan kamuoyu, medya, sivil toplum kuruluşu (STK) ve siyasi parti kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak bu kavramlara öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında yer verildiği gözlemlenmiştir. Hukuk kavramına ise ilgili öğrenme alanının hiçbir boyutunda yer verilmediği tespit edilmiştir.

5. öğrenme alanı olan “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanında “doğal kaynak, ekonomik faaliyet, meslek, pazarlama, tasarım, üretim-dağıtım-tüketim ve yatırım” olmak üzere 6 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 6. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan doğal kaynak, meslek, üretim-dağıtım-tüketim kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak bu kavramlara öğrenme- öğretme yaşantıları başlığı altında öğrencilerin temel düzeyde bilgilere sahip olduklarının kabul edildiği şeklinde ifade edilmiştir.

6. öğrenme alanı olan “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında “emek, fikir, fikrî mülkiyet, iletişim, marka, patent, telif, tescil ve ulaşım” olmak üzere 9 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 6. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan fikir, patent, telif ve ulaşım kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başlığı altında yer verilmiş olup; fikrî mülkiyet kavramına öğrenme- öğretme yaşantıları ana başlığı altında köprü kurma alt başlığında, iletişim kavramına ise öğrenme- öğretme uygulamaları başlığında yer verilmiştir. Emek, marka ve tescil kavramlarına ise öğrenme alanının genelinde yer verilmediği tespit edilmiştir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi bağlamında 2024 SBDÖP’da 7. sınıf düzeyinde belirtilen anahtar kavramların öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yansımaları ele alınmıştır. Aşağıda tablo 4’de 2024 SBDÖP’nda 7. sınıf düzeyinde her öğrenme alanında yer verilen anahtar kavramlar sunulmuştur.

Tablo 4. 7. Sınıf SBDÖP Öğrenme Alanlarında Belirtilen Anahtar Kavramlar

Table 4. Key Concepts Specified in the 7th Grade SBDÖP Learning Areas

Öğrenme Alanı	Anahtar Kavramlar
Birlikte Yaşamak	Davranış, etkili iletişim, fırsat eşitliği, grup, iletişim, kitle iletişim, özel gereksinim, sosyal hayat, toplum, tutum
Evimiz Dünya	Değişim, dış politika, girişimcilik, küreselleşme, küresel sorunlar
Ortak Mirasımız	Cihad, fetih, gaza, iskân, istimalet
Yaşayan Demokrasi	Demokratik devlet, genel oy ilkesi, hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı, kuvvetler birliği, laik devlet, siyasi parti, sosyal devlet, yargı, yasama, yürütme
Hayatımızdaki Ekonomi	Ekonomi, kalkınma, üretim-dağıtım-tüketim, yatırım
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	Bilimsel etik, gelecek, problem, sosyal bilimler, önerme, toplum

Tablo 4 incelendiğinde;

1. öğrenme Alanı olan “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında “davranış, etkili iletişim, fırsat eşitliği, grup, iletişim, kitle iletişim, özel gereksinim, sosyal hayat, toplum ve tutum” olmak üzere 10 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 7. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan kitle iletişim kavramına ilgili öğrenme alanının hiçbir boyutunda değinilmediği tespit edilmiştir.

2. öğrenme alanı olan “Evimiz Dünya” öğrenme alanında “değişim, dış politika, girişimcilik, küreselleşme ve küresel sorunlar” olmak üzere 5 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 7. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan dış politika ve girişimcilik kavramlarına öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri içerisinde yer verilmediği ancak bu kavramlara öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında yer verildiği gözlemlenmiştir.

3. öğrenme alanı olan “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında “cihad, fetih, gaza, iskan ve istimalet” olmak üzere 5 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 7. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan hiçbirine öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başlığı altında yer verilmemiş olup sadece fetih kavramına öğrenme- öğretme uygulamaları başlığı altında değinilmiştir. Cihad, gaza, iskan ve istimalet kavramlarına ise ilgili öğrenme alanının hiçbir boyutunda değinilmediği tespit edilmiştir.

4. öğrenme alanı olan “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında “demokratik devlet, genel oy ilkesi, hukuk

devleti, kuvvetler ayrılığı, kuvvetler birliği, laik devlet, siyasi parti, sosyal devlet, yargı, yasama ve yürütme” olmak üzere 11 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 7. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların tümüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenme alanında belirtilen anahtar kavramlardan hiçbirine öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başlığı altında yer verilmemiş olup yasama, yürütme ve yargı kavramlarına köprü kurma başlığı altında; demokratik devlet, hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı, kuvvetler birliği, laik devlet ve sosyal devlet kavramlarına öğrenme-öğretme uygulamaları başlığı altında yer verilmiştir. Genel oy ilkesi ve siyasi parti kavramlarına ise ilgili öğrenme alanının hiçbir boyutunda değinilmediği tespit edilmiştir.

5. öğrenme alanı olan “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanında “ekonomi, kalkınma, üretim-dağıtım-tüketim ve yatırım” olmak üzere 6 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 7. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç

bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların büyük bir kısmına yer verildiği; sadece yatırım kavramına değinilmediği tespit edilmiştir. Bu kavrama yönelik ise temel kabuller başlığı altında öğrencilerin temel düzeyde bilgi sahibi oldukları yönünde ifade de bulunulmuştur

6. öğrenme alanı olan “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında “bilimsel etik, gelecek, problem, sosyal bilimler, önerme ve toplum” olmak üzere 6 tane anahtar kavrama yer verildiği görülmektedir. 7. sınıf SBDÖP incelendiğinde ilgili öğrenme alanı bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde belirlenen anahtar kavramların büyük bir kısmına yer verildiği; sadece bilimsel etik kavramına değinilmediği bu kavrama ise öğrenme-öğretme uygulamaları başlığında yer verildiği tespit edilmiştir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi bağlamında 2024 4.sınıf SBDÖP’nda hangi kavram öğretim tekniklerine yer verildiği araştırılmıştır. Aşağıda tablo 5’de 2024 4. sınıf SBDÖP’nda öğrenme alanlarında belirtilen kavram öğretim teknikleri sunulmuştur.

Tablo 5. 4. Sınıf SBDÖP’nda Yer Verilen Kavram Öğretim Teknikleri

Table 5. Concept Teaching Techniques Used in the 4th Grade SBDÖP

4. Sınıf Kavram Öğretim Teknikleri								
	Öğrenme Kanıtları	Öğrenme Öğretme Yaşantıları					Farklılaştırma	
Öğrenme Alanı		Ön Değ.	Köprü K.	Öğretme -Öğrenme Uygulamaları			Zeng.	Des.
Birlikte Yaşamak	*Çalışma Yaprağı	*Zihin Haritası *Çalışma Yaprağı	*Kavram Karikatürleri	SB.4.1.1 *Çalışma Yaprağı	SB.4.1.2 *Çalışma Yaprağı	SB.4.1.3 *Çalışma Yaprağı	*Kavram Karikatürü	*Çalışma Yaprağı
Evimiz Dünya	*Çalışma Yaprağı	-	-	SB.4.2.1 *Çalışma Yaprağı (f=2)	SB.4.2.2 -	SB.4.2.3 -	-	*Çalışma Yaprağı
Ortak Mirasımız	-	-	-	SB.4.3.1 -	SB.4.3.2 -	SB.4.3.3 *Çalışma Yaprağı	-	-
Yaşayan Demokrasimiz	-	-	-	SB.4.4.1 *Çalışma Yaprağı	SB.4.4.2 -	SB.4.4.3 -	-	-
Hayatımızdaki Ekonomi	*Kavram Haritası *Çalışma Yaprağı	*Çalışma Yaprağı	-	SB.4.5.1 *Çalışma Yaprağı	SB.4.5.2 *Çalışma Yaprağı	SB.4.5.3 *Kavram Haritası (f=2)	-	-
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	-	*Zihin Haritası *Çalışma Yaprağı	-	SB.4.6.1 -	SB.4.6.2 -	-	-	-
Toplam	f(4)	f(5)	f(1)	f(11)			f(1)	f(2)

Tablo 5 incelendiğinde 4. Sınıf SBDÖP’nda;

- “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında (f=9) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağı (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Ön Değerlendirme” kısmında zihin haritası (f=1) ve

çalışma yaprağı (f=1); “Köprü Kurma” kısmında kavram karikatürü (f=1), “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağına (f=3) yer verilmiştir. Farklılaştırma ana başlığı incelendiğinde ise “Zenginleştirme” kısmında kavram karikatürü (f=1), “Destekleme” kısmında ise çalışma yaprağına (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.

- “Evimiz Dünya” öğrenme alanında (f=4) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağı (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altında “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağına (f=2) yer verilmiştir. Farklılaştırma ana başlığı incelendiğinde ise “Destekleme” kısmında çalışma yaprağına (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.
- “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında sadece (f=1) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniğinin “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altında “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağı (f=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.
- “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında sadece (f=1) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniğinin “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altında “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağı (f=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.
- “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanında (f=7) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında kavram haritası (f=1) ve çalışma yaprağı (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altında “Ön Değerlendirme” kısmında çalışma yaprağı (f=1); “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında ise çalışma yaprağı (f=2) ve kavram haritasına (f=2) yer verilmiştir.
- “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında (f=2) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altında “Ön Değerlendirme” kısmında zihin haritası (f=1) ve çalışma yaprağına (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi bağlamında 2024 5. sınıf SBDÖP’nda hangi kavram öğretim tekniklerine yer verildiği araştırılmıştır. Aşağıda tablo 5’de 2024 5. sınıf SBDÖP’nda öğrenme alanlarında belirtilen kavram öğretim teknikleri sunulmuştur.

Tablo 6. 5. Sınıf SBDÖP’nda Yer Verilen Kavram Öğretim Teknikleri

Table 6. Concept Teaching Techniques Used in the 5th Grade SBDÖP

5. Sınıf Kavram Öğretim Teknikleri									
	Öğr. Kan.	Öğrenme Öğretme Yaşantıları						Farklılaştırma	
Öğrenme Alanı		Ön. Değ.	Köpr ü K.	Öğretme -Öğrenme Uygulamaları				Zeng .	Des.
Birlikte Yaşamak	*Çalışma Yaprığı	-	-	SB.5.1.1 *Çalışma Yaprığı	SB.5.1.2 *Çalışma Yaprığı	SB.5.1.3 -		-	-
Evimiz Dünya	*Balık Kılıcı	-	-	SB.5.2.1 -	SB.5.2.2 *Balık Kılıcı	SB.5.2.3 -	SB.5.2.4 -	-	-
Ortak Mirasımız	-	-	-	SB.5.3.1 -	SB.5.3.2 -	SB.5.3.3 *Çalışma Yaprığı		-	-
Yaşayan Demokrasimiz	*Çalışma Yaprığı *Kelime İlişkilendirm e Testi *Tanılayıcı Dallanmış Ağaç	-	-	SB.5.4.1 *Kelime İlişkilendirm e Testi	SB.5.4.2 *Çalışma Yaprığı	SB.5.4.3 -	SB.5.4.4 .	-	*Çalışma Yaprığı
Hayatımızdaki Ekonomi	-	-	-	SB.5.5.1 -	SB.5.5.2 -	SB.5.5.3 *Kavram Ağı		-	*Zihin Haritaları (f=2)
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	*Çalışma Yaprığı	-	-	SB.5.6.1 *Çalışma Yaprığı	SB.5.6.2 *Çalışma Yaprığı			-	-
Toplam	f(6)	-	-	f(9)				-	f(3)

Tablo 6 incelendiğinde 5. sınıf SBDÖP’nda;

- “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında (f=3) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağı (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağına (f=2) yer verilmiştir.
- “Evimiz Dünya” öğrenme alanında (f=2) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında balık kılıcı tekniğine (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında balık kılıcı tekniğine (f=2) yer verilmiştir.
- “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında sadece (f=1) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniğinin “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağına (f=1) kullanıldığı tespit edilmiştir.
- “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında (f=6) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağı (f=1), kelime ilişkilendirme testi (f=1) ve tanılayıcı dallanmış ağaç (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları” kısmında kelime ilişkilendirme testi (f=1) ve çalışma yaprağına (f=2) yer verilmiştir. Farklılaştırma ana başlığı incelendiğinde ise “Destekleme” kısmında çalışma yaprağına (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.

- “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanında (f=3) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında kavram ağına (f=1) yer verilmiştir. Farklılaştırma ana başlığı incelendiğinde ise “Destekleme” kısmında zihin haritasına (f=2) yer verildiği tespit edilmiştir.
- “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında (f=3) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağına (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağına (f=2) yer verilmiştir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi bağlamında 2024 6. sınıf SBDÖP’nda hangi kavram öğretim tekniklerine yer verildiği araştırılmıştır. Aşağıda tablo 7’de 2024 6. sınıf SBDÖP’nda öğrenme alanlarında belirtilen kavram öğretim teknikleri sunulmuştur.

Tablo 7. 6. Sınıf SBDÖP’nda Yer Verilen Kavram Öğretim Teknikleri

Table 7. Concept Teaching Techniques Used in the 6th Grade SBDÖP

6.Sınıf Kavram Öğretim Teknikleri									
	Öğr. Kan.	Öğrenme Öğretme Yaşantıları						Farklılaştırma	
Öğrenme Alanı		Ön Değ.	Köpr ü K.	Öğretme -Öğrenme Uygulamaları				Zeng .	Des.
Birlikte Yaşamak	*Balık Kılıcı *Çalışma Yaprığı	-	-	SB.6.1.1 -	SB.6.1.2 *Kavram Haritası	SB.6.1.3 *Balık Kılıcı *Çalışma Yaprığı		-	-
Evimiz Dünya	*Çalışma Yaprığı	-	-	SB.6.2.1 -	SB.6.2.2 *Çalışma Yaprığı	SB.6.2.3 *Çalışma Yaprığı		-	-
Ortak Mirasımız	*Çalışma Yaprığı	-	-	SB.6.3.1 *Çalışma Yaprığı	SB.6.3.2 -	SB.6.3.2 -	SB.6.3.4 *Kavram Ağı	-	-
Yaşayan Demokrasimiz	*Kavram Ağları *Zihin Haritaları	*Kavram Haritası	-	SB.6.4.1 *Kavram Ağları *Zihin Haritası	SB.6.4.2 -	SB.6.4.3 -		-	*Kavram karikatürü

Hayatımızdaki Ekonomi	*Kavram Haritası *Zihin Haritası	-	-	SB.6.5.1 *Kavram Haritası	SB.6.5.2 -	SB.6.5.3 -		-	-
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	-	-	-	SB.6.6.1 *Balık Kılıcı *Zihin Haritası	SB.6.6.2 -	-		-	-
Toplam	f(8)	f(1)	-	f(12)				-	f(1)

Tablo 7 incelendiğinde 6. sınıf SBDÖP’nda;

- “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında (f=5) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında balık kılıcı tekniği (f=1) ve çalışma yaprağına (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında kavram haritası (f=1), balık kılıcı tekniği (f=1) ve çalışma yaprağına (f=1) yer verilmiştir.
- “Evimiz Dünya” öğrenme alanında (f=3) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağına (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağına (f=2) yer verilmiştir.
- “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında (f=3) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağına (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağı (f=1) ve kavram ağına (f=1) yer verilmiştir.
- “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında (f=6) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında kavram ağı (f=1) ve zihin haritasına (f=1);

“Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Ön Değerlendirme” kısmında kavram haritasına (f=1), “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında zihin haritası (f=1) ve kavram ağına (f=1) yer verilmiştir. Farklılaştırma ana başlığı incelendiğinde ise “Destekleme” kısmında kavram karikatürüne (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.

- “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanında (f=3) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında kavram haritası (f=1) ve zihin haritasına (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında kavram haritasına (f=1) yer verilmiştir.
- “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında (f=2) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında balık kılıcı tekniği (f=1) ve zihin haritasına (f=1) yer verilmiştir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi bağlamında 2024 7. sınıf SBDÖP’nda hangi kavram öğretim tekniklerine yer verildiği araştırılmıştır. Aşağıda tablo 8’de 2024 7. sınıf SBDÖP’nda öğrenme alanlarında belirtilen kavram öğretim teknikleri sunulmuştur.

Tablo 8. 7. Sınıf SBDÖP’nda Yer Verilen Kavram Öğretim Teknikleri

Table 8. Concept Teaching Techniques Used in the 7th Grade SBDÖP

7. Sınıf Kavram Öğretim Teknikleri									
	Öğr. Kan.	Öğrenme Öğretme Yaşantıları						Farklılaştırma	
Öğrenme Alanı		Ön. Değ.	Köprü K.	Öğretme -Öğrenme Uygulamaları				Zeng.	Des.
Birlikte Yaşamak	*Balık Kılıcı	*Kavram Haritası	-	SB.7.1.1 *Balık Kılıcı	SB.7.1.2 -	SB.7.1.3 -		-	*Kavram Haritası *Zihin Haritası
Evimiz Dünya	*Kavram Haritası *Zihin Haritası	-	-	SB.7.2.1 *Kavram Haritası	SB.7.2.2 -			-	*Çalışma Yaprığı
Ortak Mirasımız	*Çalışma Yaprığı	-	-	SB.7.3.1 *Çalışma Yaprığı	SB.7.3.2 -	SB.7.3.3 -		-	-

	*Balık Kılıcı			*Balık Kılıcı					
Yaşayan Demokrasimiz	*Kavram Haritası	*Zihin Haritası	-	SB.7.4.1 *Anlam Çözümleme Tablosu	SB.7.4.2 -	SB.7.4.3 -	SB.7.4.4 -	-	-
Hayatımızdaki Ekonomi	-	-	-	SB.7.5.1 -	SB.7.5.2 -			-	-
Teknoloji ve Sosyal Bilimler	*Çalışma Yaprakları	*Kavram Ağı	-	SB.7.6.1 *Çalışma Yaprakları	SB.7.6.2 -	SB.7.6.3 -		-	*Zihin Haritası
Toplam	f (7)	f(3)	-	f(6)					f(4)

Tablo 8 incelendiğinde 7. sınıf SBDÖP’nda;

- “Birlikte Yaşamak” öğrenme alanında (f=5) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında balık kılıcı tekniğine (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Ön Değerlendirme” kısmında kavram haritasına (f=1), “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında balık kılıcı tekniğine (f=1) yer verilmiştir. Farklılaştırma ana başlığı incelendiğinde ise “Destekleme” kısmında kavram haritası (f=1) ve zihin haritasına (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.
- “Evimiz Dünya” öğrenme alanında (f=4) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında kavram haritası (f=1) ve zihin haritasına (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında kavram haritasına (f=1) yer verilmiştir. Farklılaştırma ana başlığı incelendiğinde ise “Destekleme” kısmında çalışma yaprağına (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.
- “Ortak Mirasımız” öğrenme alanında (f=4) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağı (f=1) ve balık kılıcı tekniğine (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında kavram haritasına (f=1) ve balık kılıcı tekniğine (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.
- “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında (f=3) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında kavram haritasına (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Ön Değerlendirme” kısmında zihin haritasına (f=1) ve “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında anlam çözümleme tablosuna (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.
- “Hayatımızdaki Ekonomi” öğrenme alanı incelendiğinde öğrenme alanının genelinde kavram öğretim tekniklerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

- “Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanında (f=4) kavram öğretim tekniğine yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanı içerisinde kavram öğretim tekniklerinin dağılımına bakıldığında “Öğrenme Kanıtları” başlığı altında çalışma yaprağına (f=1); “Öğrenme Öğretme Yaşantıları” ana başlığı altındaki “Ön Değerlendirme” kısmında kavram ağına (f=1), “Öğrenme-Öğretme Uygulamaları” kısmında çalışma yaprağına (f=1) yer verilmiştir. Farklılaştırma ana başlığı incelendiğinde ise “Destekleme” kısmında zihin haritasına (f=1) yer verildiği tespit edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sosyal bilgiler dersi multidisipliner yapısıyla bünyesinde birçok sosyal bilim disiplinine ait bilgi, beceri ve kavramı barındırmaktadır. Bu ders kapsamında işlenen konular, genellikle soyut kavramlar içerdiğinden, öğrencilerin anlamlı öğrenme gerçekleştirebilmesi için kavram öğretimine özel bir önem verilmesi gerekmektedir. Nitekim kavram öğretimi, öğrencilerin yeni bilgileri mevcut şemalarına entegre etmelerine, bilgiyi yapılandırmalarına ve bilgiler arasında ilişkisel bağ kurmalarına yardımcı olmaktadır. Buradan hareketle etkili bir kavram öğretimi ile öğrencilerin bilgiyi yüzeysel değil, derinlemesine anlam kazandırarak öğrenmeleri mümkün olacaktır. Çünkü kavram öğretimi, öğrencilerin bilgiyi ezberlemesinden ziyade, onu analiz etmelerine ve sorgulamalarına olanak tanımaktadır. Etkili bir kavram öğretiminin gerçekleştirilmesinde ise başvurulan birçok kavram öğretim tekniği vardır. Sosyal bilgiler öğretiminde kavramların etkili bir şekilde aktarılabilmesi için bu kavram öğretim teknikleri yaygın olarak kullanılmaktadır.

Bu araştırmada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında yayımlanan 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı [SBDÖP] kavram öğretimi ve kavram öğretim teknikleri açısından incelenmiştir. Bu kapsamda öğretim programında belirtilen anahtar kavramların öğrenme alanlarına yansımaları ve her öğrenme alanında yer verilen kavram öğretim teknikleri tespit edilmiştir. Buna göre 4. sınıf düzeyinde toplamda 29 anahtar kavrama yer verilirken bu anahtar kavramlardan 1’ine; 5. sınıf düzeyinde toplamda 43 anahtar kavrama yer verilirken bu anahtar kavramlardan 6’sına; 6. sınıf düzeyinde toplamda 51 anahtar kavrama yer verilirken bu anahtar kavramlardan 13’üne ve 7. sınıf düzeyinde toplamda 43 anahtar kavrama yer verilirken bu anahtar kavramlardan 7’sine; program

genelinde değinilmediği tespit edilmiştir. Bu durum öğretim programında belirtilen anahtar kavramların öğrenme alanlarına tam olarak yansıtılmadığını ve öğretim programını kendi içinde yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Özellikle 6.sınıf düzeyinde öğrenme alanları genelinde 13 anahtar kavrama değinilmemesi öğrencilerde eksik ve hatalı öğrenmeye neden olacaktır. Türkiye’de sosyal bilgiler dersi bağlamında ilk defa 2005 SBDÖP ile programın ana arterlerinden biri olarak yer verilen kavramlar ve bu kapsamda kavram öğretimi, 2018 SBDÖP’nda yetersiz kalması nedeniyle alanyazında sıklıkla eleştirilmiştir (Çoban ve Akşit, 2018; Kalaycı ve Baysal, 2020; Kılıçoğlu ve Aydemir, 2022; Koçan ve Geçit, 2024; Selvi, 2018; Yıldırım ve Çalışkan, 2024). Sosyal bilgiler dersinin hayatı anlamlı bir bütün olarak algılamaya dayalı bir ders olabilmesi için öğretimin kavram odaklı olması gerekmektedir (Doğanay, 2002). Buradan hareketle tespit edilen bu yetersizlik öğretim programı yenileme çalışmalarında kavramların öğretimdeki etkisinin tam olarak farkında olunmadığını ortaya koymaktadır.

Araştırma sonucunda 2024 SBDÖP’nda kavram öğretim tekniklerine yer verilmekle birlikte öğretim programı genelinde belli başlı tekniklerin kullanıldığı; alternatif kavram öğretim tekniklerine yer verilmediği görülmektedir. Oysaki kavram öğretiminde farklı tekniklerin kullanımı hatalı öğrenme ve kavram yanlışlarını giderme noktasında önem arz etmektedir (Tokcan, 2015). Sosyal bilgiler dersi öğretim programında bu tür tekniklere daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin sadece bilgiyi ezberlemesini değil, aynı zamanda bu bilgiyi anlamlandırmasını ve hayat boyu kullanmasını da teşvik edecektir. Öğrencilerin konuları derinlemesine anlamalarını ve bilgiyi daha etkili bir şekilde içselleştirmelerini sağlayan bu tekniklerin programda yetersiz olması dün, bugün ve yarın perspektifiyle öğretimi amaçlayan sosyal bilgiler dersinin doğasına aykırı bir durumu ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçlarına öğrenme alanları özelinde bakıldığında ise özellikle “Ortak Mirasımız” öğrenme alanındaki yetersizlik doğrudan göze çarpmaktadır. Nitekim her sınıf düzeyinde ilgili öğrenme alanı bağlamında sunulan anahtar kavramlara öğretim programı içerisinde büyük ölçüde yer verilmediği görülmektedir. Bu durum 6 ve 7.sınıf öğretim programlarında daha belirgin bir şekilde kendisini hissettirmektedir. Her iki sınıf düzeyinde de belirtilen anahtar kavramlardan sadece birer tanesinin program içerisinde yer alması öğrenme-öğretme sürecinde büyük sıkıntılara yol açacaktır. Nitekim ilgili öğrenme alanında temelde yoğun tarih konuları ele alınmaktadır. Kavram öğretiminin, öğrencilerin kronolojik düşünme, tarihsel empati kurma, neden-sonuç ilişkisi kurma ve tarihî analiz yapma becerilerini geliştirme noktasında etkinliği kabul edilmektedir. Bu nedenle tarih konularının öğretiminde kavramlar öğrencilerin yeni bilgiyi mevcut tarihî bilgilerle bütünleştirmelerine olanak tanıyarak kalıcı öğrenmeyi sağlamaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi öğretim programı bağlamında belirlenen anahtar kavramların içeriğe yansıtılması ve kavramların daha sistematik olarak ele alınması, öğrencilerin başta tarih konuları olmak üzere sosyal bilgilerin içeriğini oluşturan diğer sosyal bilim disiplinlerini daha derinlemesine anlamalarını sağlayarak,

eleştirel düşünme ve analiz becerilerini geliştirmelerine önemli katkılar sunacaktır. Araştırma sonuçlarından hareketle;

- Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer verilen anahtar kavramlara öğrenme alanlarında tam olarak yer verilmesi ve bu anahtar kavramların ünitelerle/öğrenme alanlarıyla olan bağlantılarının netleştirilmesi önerilmektedir.
- Kavram haritaları, kavram ağları, kavram karikatürleri, balık kılıcı, anlam çözümleme tablosu gibi kavram öğretim tekniklerinin öğretim programının içeriğine daha sistematik bir şekilde entegre edilmesi önerilmektedir.
- Öğretim programında yer verilen kavramların öğrenme çıktılarıyla ilişkisinin daha belirgin hale getirilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Akarsu, A. H. ve Geçit, Y. (2020). Tahmin et – gözle – açıkla. T. Çelikkaya ve Y. Akbaş (Eds.). Kuramdan uygulamaya sosyal bilgilerde kavram öğretimi içinde (ss.351-379). Ankara: Nobel Akademi.
- Akkuş, Z. ve Aslan, H. (2013). Sosyal bilgiler dersinde oyunlarla kavram öğretimi. *International Journal of Social Science Research*, 2(2), 61-77.
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: Teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 62-82.
- Alkış, S. (2014) Sosyal bilgilerde kavram öğretimi. M. Safran (Edt.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde* (ss. 70-89), Ankara: Pegem.
- Cevizci, A. (2010) Eğitim sözlüğü. İstanbul: Say Yayınları.
- Çal Pektaş, Ü. T. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin literatürdeki sosyal bilgiler dersi kavram yanlışlarına ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 102-120.
- Çaycı, B. (2007). Kavram geliştirme metinlerinin kavram öğrenimi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 87-102.
- Çetin, T., Yel, Ü. ve Tahiroğlu, M. (2022). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla ortaokul öğrencilerinin İpek Yolu kavramına ilişkin bilişsel yapılarının belirlenmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 87-109.
- Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 479-505. <https://doi.org/10.7596/taksad.v7i1.1395>
- Çolak, R. (2010). Kavram haritalarının sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde tarihsel kavramların öğretiminde kullanılması: kavram haritası ile yapılan öğretim ile tutum, başarı ve kalıcılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çümen, D. ve Demirkaya, H. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kavram yanlışlarını belirlemeye ve gidermeye ilişkin görüşleri. *Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 66-81

- Demirel, Ö. (2007). Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme. Ankara: Pegem.
- Doğanay, A. (2002). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. Öztürk, C. ve Dilek, D. (Edt), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde (ss. 266-294) Ankara: Pegem.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2001). Gelişim ve öğrenme. Ankara: Arkadaş.
- Erol, H. (2022). Sosyal bilgiler ders kitaplarında kavram öğretimi. S. Baysan (Edt.). Eğitim Bilimleri Çalışmaları Güncel Araştırmalar ve Uygulama içinde (ss. 167-196). Lyon: Livre de Lyon.
- Ertuğrul T. (2023), Sosyal Bilgiler Dersinde Demokrasi ile ilgili Temel Kavramların Öğretimi ve Kavram Yanılgıları. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Gümüş, N. ve Avcı, G. (2016). Altıncı sınıflarda sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin coğrafi kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanılgılarının belirlenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, 47, 191-206.
- Gün, Ö. (2022). Talim ve Terbiye Kurulunda program geliştirme çalışmaları (1946-1973). Takvim-i Vekayi, 10(1), 62-88.
- Gündoğdu, A.E (2012). Türkçe Dersi öğretim programının kavram öğretimi açısından incelenmesi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7, 31-44.
- Kalaycı, N. ve Baysal, S. B. (2019). Sosyal bilgiler öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi (2005-2017-2018). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(1), 106-129.
- Kahveci, M. ve Şeker, M. (2022). Sosyal bilgiler öğrencilerinin insan ve çevre öğrenme alanı ile ilgili kavram yanılgılarına ilişkin öğretmen görüşleri. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, 13, 402-418.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım
- Kılıç, A. (2015), İlköğretim 8. sınıf vatandaşlık ve demokrasi dersinde öğrencilerin kavram yanılgılarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kılıçoğlu, G. (2011). Sosyal bilgiler derslerinde kavramsal değişim metinlerinin kavram yanılgılarını giderme üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıçoğlu, G. ve Aydemir, A. (2022). Türkiye'deki 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarına Yönelik Bir Değerlendirme: Swot Analizi. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 13(5), 275-296. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1169598>
- Koçan, E. ve Geçit, Y. (2024). Sosyal bilgiler dersinde farklı kavram öğretim uygulamalarının karşılaştırılması: bir karma yöntem araştırması. International Journal of Geography and Geography Education (53), 103-135. <https://doi.org/10.32003/igge.1457982>
- Kuzey, M. ve Değirmenci, M. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının harita ve yön okuryazarlığına ilişkin kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanılgıları. Millî Eğitim Dergisi, 48(223), 207-230.
- Kürümlüoğlu, M. (2019). 6. sınıf sosyal bilgiler dersi demokrasinin serüveni ünitesindeki kavram yanılgılarını giderme: Bir eylem araştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005), İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024program4567Onayli.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Memişoğlu, H. (2021). Kavram öğretme yaklaşım ve stratejileri. R. Sever (Edt.) Sosyal bilgiler eğitiminde kavram öğretimi içinde (ss. 159-180). Ankara: Pegem.
- Memişoğlu, H. ve Tarhan, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kavram öğretimine ilişkin görüşleri. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(2), 6-20.
- Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22 (Özel Sayı 2), 273-294.
- Ocak, G. ve Kocaman, B. (2021). 2018 yılı 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının değerlendirilmesi. International Journal of Field Education, 7(2), 1-24.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4(1), 227-250.
- Selvi, H. (2018). Sosyal bilgiler dersi 2005 ve 2018 öğretim programlarının karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Tokcan, H. (2015). Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi. Ankara: Pegem.
- Ülgen, G. (2001). Kavram geliştirme ve uygulamalar. (3.Baskı). Ankara: Pegem.
- Yel, S. (2012). Kavram geliştirme ve öğretimi. C. Öztürk (Edt.). Sosyal bilgiler öğretimi (3.Baskı) içinde (ss. 111-143). Ankara: Pegem.
- Yıldırım, G. ve Çelik M.(2022). Sosyal Bilgiler 5. 6. ve 7. Sınıf ders kitaplarının kavram haritaları açısından incelenmesi. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 10(18), 208-221.
- Yıldırım, Y. ve Çalışkan, A. (2024). 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programının 2005, 2015 ve 2018 programlarıyla karşılaştırılmalı analizi. Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi, 8(1), 108-142. <https://doi.org/10.46452/baksoder.1485390>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.